

Dôvodová správa

Všeobecná časť

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“) je vypracovaný na základe Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2022.

V súlade s Plánom legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2022 je kľúčovým cieľom návrhu zákona upraviť právny rámec poskytovania finančných príspevkov v rámci aktívnych opatrení na trhu práce (AOTP) a zabezpečiť zosúladienie zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“) s aktuálnymi potrebami aplikačnej praxe najmä v oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín a podpory zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím.

Za kľúčový cieľ sa považuje aj rozpracovanie úloh vyplývajúcich pre oblasť zamestnanosti a tvorby pracovných miest v reakcii na Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2024, v ktorom sa o.i. uvádza, že vláda Slovenskej republiky bude presadzovať opatrenia na udržanie zamestnanosti a tvorbu nových pracovných miest, v rámci AOTP zabezpečí presun z menej účinných programov na účinnejšie a zlepši stav zamestnávania ťažko zdravotne postihnutých osôb na otvorenom trhu práce.

Návrh zákona sa zaoberá najmä revíziou právneho rámca poskytovania finančných príspevkov v rámci AOTP za účelom zlepšenia ich efektívnosti a účinnosti. V tomto zmysle sa navrhuje

- nahradiť príspevok na vzdelávanie a prípravu pre trh práce, ktoré si zabezpečil z vlastnej iniciatívy príspevkom na podporu rekvalifikácie uchádzača o zamestnanie. Úprava reaguje na strategický cieľ vyplývajúci zo Stratégie celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2021 – 2030, pomôcť ľuďom rozvíjať si zručnosti na rýchlo sa meniacom trhu práce, ktorí si potrebujú neustále dopĺňať svoje vedomosti, zručnosti a kompetencie, pretože ich vzdelanie a odborná príprava nepostačujú na splnenie aktuálnych alebo očakávaných potrieb trhu práce. Nový dopyt uchádzačov o zamestnanie po zvyšovaní úrovne zručností a rekvalifikáciách vzniká aj v dôsledku zelenej a digitálnej transformácie,
- zmeniť charakter Príspevku na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj na fakultatívny, t. j. nenárokový, ako aj upraviť obdobie podpory najviac na šesť kalendárnych mesiacov v rozsahu najviac 20 hodín týždenne s možnosťou predĺženia ich vykonávania najviac o ďalších šesť kalendárnych mesiacov. Cieľom je uplatnenie intenzívnejšieho prístupu pri udržiavaní pracovných návykov a rozvoji zručností dlhodobo nezamestnaného občana ktorý je členom domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi a tiež skrátenie obdobia, počas ktorého nesmie byť v pracovnoprávnom vzťahu,
- zjednotenie systému určovania výšky príspevku pri poskytovaní príspevku na samostatnú zárobkovú činnosť (SZČ) pre všetky kraje SR nevynímajúc Bratislavský kraj a skrátenie povinnosti prevádzkovať SZČ nepretržite najmenej tri roky na dva roky po poskytnutí príspevku,
- zjednotiť AOTP zamerané na podporu zamestnávania znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie (§ 50, § 50j, § 51a) a väčší dôraz klásť na podporu zamestnávania najviac ohrozených skupín na trhu práce, občanov starších ako 50 rokov veku, dlhodobo nezamestnaných a nízkokvalifikovaných občanov alebo uchádzačov o zamestnanie mladších ako 30 rokov veku, ktorí sú významne ohrození na trhu práce,

- zvýšiť atraktivnosť príspevku na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51) pre absolventov škôl úpravou paušálnej výšky príspevku zo 65 % sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu na sumu životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu,
- vypustenie príspevku na presťahovanie za prácou (§ 53c), nakoľko príspevok má takmer rovnocenné zameranie, ako v prípade poskytovania príspevku na podporu mobility za prácou podľa § 53a.

Cieľom návrhu zákona v oblasti podpory zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím je posilnenie podpory zamestnávania občanov o zdravotným postihnutím na otvorenom trhu práce. V tejto súvislosti sa navrhuje upraviť definíciu chránenej dielne a chráneného pracoviska tak, že v chránených dielnach alebo na chránených pracoviskách budú môcť byť zamestnaní len občania so zdravotným postihnutím so sťaženým prístupom na trh práce (zohľadní sa pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou ako aj aj nevykonávanie závislej činnosti alebo podnikania pred zamestnaním sa v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku).

Návrh zákona tiež v súvislosti s revíziou aktívnych opatrení na trhu práce v oblasti zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím upravuje

- rozdelenie výšky príspevkov, a to príspevku na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a príspevku občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť pre všetky okresy SR na základe porovnania okresu s celoslovenským priemerným podielom disponibilných uchádzačov o zamestnanie na obyvateľstve v produktívnom veku vrátane Bratislavského kraja,
- vypustenie príspevku na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní z dôvodu dlhodobu nízkeho záujmu o tento príspevok a jeho prostredníctvom projektov a programov, ktoré majú za cieľ najmä podporiť tvorbu nových pracovných miest pre občanov so zdravotným postihnutím na otvorenom trhu práce,
- zaviesť vekový limit na účely nároku čerpania príspevkov na podporu zamestnávania občana so zdravotným postihnutím, vzhľadom na poskytovanie služieb zamestnanosti ekonomicky aktívnemu obyvateľstvu, okrem príspevku na činnosť pracovného asistenta.

Návrh zákona tiež reaguje na požiadavky aplikačnej praxe a uvoľňuje podmienky na čerpanie príspevku na SZČ pre občana so zdravotným postihnutím, umožňuje vykonávanie práce z domu a zavádza paušál na náklady súvisiace so zabezpečovaním administratívy chráneného pracoviska.

V oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín sa návrh zákona zameriava na uľahčenie zamestnávania štátnych príslušníkov tretích naviazaním určenia zamestnaní s nedostatkom pracovnej sily na úroveň krajov s vypustením podmienky miery evidovanej nezamestnanosti nižšej ako 5 %. V súvislosti s udrжанím kvalifikovanej pracovnej sily sa návrhom zákona zavádza možnosť zamestnávania štátneho príslušníka tretej krajiny počas obdobia rozhodovania o žiadosti o obnove prechodného pobytu na účel zamestnania a uľahčenie obnovenia prechodného pobytu na účel zamestnania vypustením požiadavky na prihladenie na situáciu na trhu práce a umožnenie udržania kvalifikovanej pracovnej sily v rovnakom zamestnaní. Rovnako sa predlžuje obdobie, počas ktorého sa štátny príslušník tretej krajiny môže zaškoľovať u zamestnávateľa pred udelením prechodného pobytu na účel zamestnania.

Návrh zákona tiež zavádza strategický charakter pôsobnosti Aliancie sektorových rád (ďalej len „aliancia“) a sektorových rád s cieľom zabezpečiť udržateľnosť systému riadenia

týchto rozhodujúcich nástrojov aktívnej politiky trhu práce zameraných na opis nárokov trhu práce na pracovné miesta a prenos týchto potrieb do systému celoživotného vzdelávania v súlade so Stratégiou celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2021 – 2030. Cieľom je zabezpečiť nadrezortnú udržateľnosť aliance a sektorových rád za riadiacej účasti a spoluzodpovednosti zainteresovaných partnerov na strane zástupcov štátu, zástupcov zamestnávateľov a zástupcov zamestnancov.

V rámci návrhu zákona dochádza k zavedeniu informačnej povinnosti pre zamestnávateľa, ku ktorému bude vyslaný občan EÚ. Uvedená úprava predstavuje odlišnú úpravu od existujúceho transpozičného opatrenia čl. 1 bodu 2 písm. b) ods. 1a) tretej vety smernice (EÚ) 2018/957 prostredníctvom § 4 ods. 5 zákona č. 351/2015 Z. z. o cezhraničnej spolupráci pri vysielaní zamestnancov na výkon prác pri poskytovaní služieb a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Oproti existujúcej povinnosti sa povinnosť líši v jej nositeľovi – v prípade navrhovanej úpravy ide o tuzemského zamestnávateľa, v prípade existujúcej transpozície ide o hostujúceho zamestnávateľa. Najzásadnejší rozdiel spočíva v rozsahu údajov, ktoré tieto subjekty predkladajú. Rozsah údajov v navrhovanej právnej úprave je nevyhnutný na vykonávanie kontroly, analytické a štatistické účely a je podrobne uvedený v osobitnej časti dôvodovej správy.

Predkladaným návrhom zákona sa v súvislosti s navrhovanými zmenami v zákone o službách zamestnanosti navrhuje novelizovať

- v čl. II zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- v čl. III zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- v čl. IV zákon č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresoch v znení neskorších predpisov,
- v čl. V zákon č. 57/2018 Z. z. o regionálnej investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- v čl. VI zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov so zámerom zabezpečiť komplexnosť právnej úpravy prepojením jej vecnej stránky na finančnú podporu.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, a s právom Európskej únie.

Vplyvy návrhu zákona na rozpočet verejnej správy, podnikateľské prostredie, sociálne vplyvy, vplyvy na informatizáciu spoločnosti sú uvedené v doložke vybraných vplyvov a v analýzach vplyvov. Návrh zákona nebude mať vplyvy na životné prostredie, služby verejnej správy pre občana ani na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.